

# NOVICE

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 6. marca (ranoživna) 1852.

List 19.

### Roža.

Po pesmi česki Karla Šnaider-a.

V gaja roža zacvetela  
Je o blesku zore;  
Če odtergat' jo Alenka,  
Pa do nje ne more.

Stega se po zali roži,  
Ker jo roža mika,  
Pa zaplête se med ternje,  
Ternje pa jo vpika.

Uči se iz tega dekle:  
Roža rane zarje, —  
Uči se od ostra ternja:  
Kak se roža varje. Fr. Cegnar.

### Vodnik pri reji sadnih drevés.

(Dalje.)

5. Po sterminah humcov in gričev, če je njih zemlja dobra, se da z velikim pridam sadno drevje zasaditi. Tudi tam, kjer zemlja ni posebno dobra, se dajo po tacih sterminah češnje in višnje (posebno Osthajmarska višnja) saditi, kakor tudi oreh, kostanj, lešnik.

Gorske stermine, ko so obernjene proti poldnevu in proti zahodu, ako je zemlja dobra, so prav pripravne za boljši sorte pešknatiga kakor tudi kosičniga sadja.

Kadar po humcih in gričih sadno drevje sadiš, skerbi pred vsim, da ga preplitvo ne sadiš, in okoli njega zemljo tako nekoliko vglobljeno okoplješ, da se dežnica bolj zadržuje in drevó potrebne mokrote dobiva. Lešniki, zlasti tisti debeliga jedra, so z malim oskerbovanjem zadovoljni in veliko donesó. Ribiz (kresno grojzdiče), ternjolice (agres) in malince so prav rodovitne in se dajo med sadno drevje na tacih krajih s pridam zasaditi. Tako sadno germovje ne potrebuje velike skerbí, njih sad se pa v mestnih okolica h lahko prodaja.

6. Ob bregovih potokov in rek, namest da so z divjim germovjem obrašeni, se dajo češplje, slive in višnje saditi, in lastnik ima dvojni dobiček po njih: one terdijo s svojimi koreninami bregove in donašajo sad, ker jim je vlažna zemlja ljuba.

7. Senožeti, ki so bolj na suhim, dobijo po sadnim drevji senco, ki jih varje, da huda vročina rasti trave ne zatiruje. Ako se drevje pre-gosto ne vsadi, se ni bati, da bo senožet po njem škodo terpela, — in čeravno bi trava nekoliko manj rastla, se bo ta zguba več kot dvakrat poplačala, ker

bo pridelano sadje več verglo, kakor zguba trave. Ako pa umen kmetovavec na take senožeti vodo napeljuje in travnik primerno moči, bo povzdignil s tem pridelk trave in sadje; kar obilne skušnje obilo spričujejo. Naj bi tedaj kmetje tisti napčni misli, „da je drevju senožetim in njivam škodljivo“ — enkrat slovo dali in se sami po svojih lastnih skušnjah te napčnosti prepričati dali — se vé, da vse se mora le v pravimeri in pametno zgoditi.

(Dalje sledi.)

### Kmetijske skušnje.

(Černi šišek). Znano je sploh, kako škodljiv je ta merčes žitu, in koliko škode včasih po žitnicah napravi. Nek umin kmetovavec je pa žizka že čez 30 let od svojih žitnic odpravil. Takole je naredil: Vsaki kraj kašte ali žitnice, kamor se ima žito nasuti, velí z vrelo vodo prav dobro obrí-bati; kader se je posušila, pa z močno zakuhano hmeljno vodo (Hopfenwasser), to je voda, u kterej se je nekaj hmelja vkuhalo, verlonamočiti in zopet posušiti.

(Kako Perzijani sirovo maslo delajo). Najpred vlijejo mleka v meh; na to meh zavežejo, zgornji konec na steno obesijo, zdolnjega si pa dva iz rok v roke mečeta. Tako se naredi neki iz mleka sirovo maslo ali puter veliko hitreje, kot če se v navadni pinji méde.

### Zlate vodila za kmetovavce.

Da boš dobriga konja imel, je treba ga dobro rediti, ker močen konj je več vreden, kot deset oralov nar boljiga zemljiša, kteriga bi brez konja ne mogel obdelovati.

Kdor svojo njivo zanemarja, pomanjša njeno vrednost za tretjino, in kdor jo zanemarjeno prodá, zgubi polovino svoje istinge.

Ako svoje otroke ljubiš, gledaj pridno na svoje njive.

Ako nisi v svoji hiši ali na polji, ničesar ne delaš, kar bi ti koristilo. Timveč potrosiš mnogo denarja, med tim ko domá pri tebi le slabo delajo. Tako ravnanje je huji in bolj napčno, kakor če bi ti svečo na obeh koncih na enkrat prižgal.

Pervi prihranjeni denar je prvi dobiček človeka. Človek ni zmiram gotov, kaj zaslužiti; kar si pa prihrani, to ima gotoviga, ali z drugimi besedami: zaslužek je negotov, prihrana gotova.

Skerbi, da se nič ne pogubi, kar bi utegnilo kedaj u prid biti, bodi za ljudi, za živino ali za zemljo. Pešica slame da dvé pešici gnojá, leté pa dajo zopet pešico žita.